

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ปิยพร วิเศษนคร

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดชลบุรี

ม.ร.ว.สมพร สุทัศน์ีย์ และ เสรี ชัดรัมย์

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่สูบบุหรี่ ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1-3 ของสถาบันอาชีวศึกษา ในจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2552 จำนวน 380 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้โปรแกรม SPSS และวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้อันตรายของบุหรี่ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ เป็นสาเหตุทางตรงต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เป็นสาเหตุทางอ้อมต่อความตั้งใจสูบบุหรี่โดยผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติดังต่อไปนี้ ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 125.93 ค่า df เท่ากับ 90, ค่า p เท่ากับ .01 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.40 ค่า GFI เท่ากับ .97 ค่า AGFI เท่ากับ .93 ค่า CFI เท่ากับ .99 ค่า Standardized RMR เท่ากับ .02 ค่า RMSEA เท่ากับ .03 และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ เท่ากับ .85 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพได้ร้อยละ 85

คำสำคัญ: ความตั้งใจสูบบุหรี่, การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่, เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่, การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่, การรับรู้อันตรายของบุหรี่

Development of a Causal Model of Intention to Smoke Cigarettes of Vocational Certificate Students

Piyaporn Wisetnakorn

Kasetsart University Laboratory School, Chon Buri, Thailand

M.R. Somporn Sudhasani and Seree Chadcham

College of Research Methodology and Cognitive Science

Burapha University, Thailand

Abstract

The purpose of this research was to develop and validate a causal model of vocational certificate students' intention to smoke cigarettes. The sample was 380 smoking vocational certificate students of vocational schools in Chon Buri the academic year 2009 who volunteered to participate in this study. The research instruments was a questionnaire. Descriptive statistics were generated using SPSS and causal modeling involved the use of LISREL 8.80.

The results were as follows:

1. Variables in the model that had a direct effect on the dependent variable "intention to smoke" were attitudes toward smoking, perceived smoking hazards, and conformation to subjective norms about smoking. While the variables that had an indirect effect on intention to smoke was perceived behavioral control on cigarette smoking through attitudes toward smoking.

2. Results indicated that the causal model was consistent with the empirical data as demonstrated by the fit measures: chi-square = 125.93, $df = 90$, $p = .01$, relative chi-square ratio = 1.40, GFI = .97, AGFI = .93, CFI = .99 standardized RMR = .02, RMSEA = .03. The variables in the model accounted for 85 percent of the total variance of intention to smoke.

Keywords: intention to smoke, conformation to subjective norms about smoking, attitudes toward smoking, perceived behavioral control on cigarette smoking, perceived of smoking hazards

ความนำ

การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคต่าง ๆ ได้มากกว่า 25 โรค เช่น โรคมะเร็งปอด โรคหอบหืด เป็นต้น (WHO, 1998) นอกจากนี้บุหรี่ยังได้ชื่อว่าเป็นประตูด่านแรกของการนำไปสู่การใช้สารเสพติด เช่น เหล้า โคเคน และสารเสพติดอันตรายประเภทอื่น รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมก้าวร้าว วัยรุ่นที่มีโอกาสทดลองสูบบุหรี่แม้แต่เพียงครั้งหรือสองครั้ง จะมีโอกาสกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ติดบุหรี่มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่เคยทดลองสูบบุหรี่เลยถึงสองเท่าตัว (Chassin, Presson, Sherman, & Edwards, 1990) การสูบบุหรี่นอกจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้สูบบุหรี่แล้ว ยังเพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาแก่บุคคลข้างเคียง โดยพบว่า ร้อยละ 20-30 ของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดที่ไม่เคยสูบบุหรี่ เป็นผลมาจากการได้รับควันบุหรี่ทางอ้อมในบรรยากาศ ผู้หญิงที่ไม่สูบบุหรี่แต่งงานกับชายที่สูบบุหรี่ มีโอกาสเป็นมะเร็งปอดมากกว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับชายไม่สูบบุหรี่ถึง 2 เท่า และเสียชีวิตเร็วกว่าปกติถึง 4 ปี

ปัจจุบันประชากรโลกเสียชีวิตเนื่องจากบุหรี่ประมาณวันละ 13,000 คน องค์การอนามัยโลกคาดคะเนว่า จากปี พ.ศ. 2543 ถึง 2568 จำนวนผู้สูบบุหรี่จะเพิ่มขึ้นจาก 1.2 พันล้านคน เป็น 1.7 พันล้านคน โดยประมาณ และจำนวนผู้เสียชีวิตคาดประมาณว่ามี 5 ล้านคนต่อปี จะเพิ่มเป็น 2 เท่าในรอบ 20 ปีข้างหน้า โดยครึ่งหนึ่งอยู่ในกลุ่มผู้สูบบุหรี่วัยกลางคน โดยการเสียชีวิตนี้จะเพิ่มขึ้นในประเทศแถบเอเชีย ในประเทศไทยมีรายงานผู้เสียชีวิตด้วยโรคอันเนื่องมาจากการสูบบุหรี่ ปีละ 42,000 คน หรือวันละ 115 คน หรือชั่วโมงละ 5 คน จากการวิเคราะห์ของธนาคารโลก ถึงการสูญเสียทางเศรษฐกิจของทั่วโลกที่เกิดจากบุหรี่ พบว่า ทุกๆ 1,000 ต้น ของยาสูบที่ผลิตออกมา จะทำให้มีผู้เสียชีวิต 650 คน ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเท่ากับ 680 ล้านบาท ขณะนี้ทั่วโลกผลิตยาสูบปีละ 7 ล้าน 3 แสนต้น จะคิดเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั่วโลกปีละประมาณ 5 ล้านล้านบาท

ผลการศึกษาที่ผ่านมาปรากฏว่า ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่คือการมีเพื่อนและครอบครัวที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ (low self-control) เพื่อนเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีผลอย่างยิ่งต่อการสูบบุหรี่ โดยเพื่อนมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Paek & Gunther, 2007) บุคคลที่ประเมินคุณค่าความสามารถของตนเองต่ำ รับรู้ว่าตนเองมีคุณค่าน้อย มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่สูงกว่าบุคคลที่รับรู้ในคุณค่าของตนเองสูง (Kawabata, Cross, Nishioka, & Shimai, 1999) ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มักไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดความมั่นใจ จึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเพื่อน ผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิด และสื่อต่าง ๆ ได้โดยง่าย เจตคติความเชื่อส่วนบุคคลก็มีผลต่อการสูบบุหรี่ (Zhang, Wang, Zhao, & Vartiainen, 2000) เจตคติมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ความตั้งใจมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (นรลักษณ์ เอื้อกิจ, รุ่งนภา ภาณิตรัตน์ และชัชชัย วรพงศธร, 2547) ข้อความเชิงลบ เช่น ข้อความที่ไม่ดีเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จะทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีและมีอิทธิพลต่อเจตคติของบุคคลอื่น ๆ (Gunther & Mundy, 1993) การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ การโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ และกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ ส่งผลให้วัยรุ่นมีค่านิยมและเจตคติต่อการไม่สูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง โดยสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ โทรทัศน์ (เกศสุดา หอมสุวรรณ, 2550) ภาพการสูบบุหรี่ในนิตยสารมีอิทธิพลต่อเจตคติ และความตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ จะได้รับการกระตุ้นหลังจากการดูนิตยสารที่มีภาพการสูบบุหรี่มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่ (Carter, Donovan, Weller, & Jalleh, 2007) และสื่อที่ต่อต้านการสูบบุหรี่ส่งผลทางอ้อมผ่านทางเพื่อน ทำให้วัยรุ่นมีความตั้งใจต่อการสูบบุหรี่ลดลง สามารถป้องกันวัยรุ่นที่คิดจะเริ่มสูบบุหรี่ได้ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้อันตรายจากการสูบบุหรี่ทำให้วัยรุ่นสูบบุหรี่ลดลง (Gunther, Borzekowski, Liebhart, & Weber, 2003)

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทยที่เกี่ยวกับความตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในลักษณะหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความตั้งใจสูบบุหรี่ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามเท่านั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ กับตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้อันตรายของบุหรี่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยศึกษากับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดกรมอาชีวศึกษา เนื่องจากบุคลิกภาพของนักเรียนสายอาชีพจะชอบสูบบุหรี่และดื่มเหล้า ทั้งที่ไม่ได้เป็นคนที่ดีบุหรี่ยี่ห้อเหล่า แต่กลุ่มเพื่อนทำเช่นนั้นจึงต้องทำตามกลุ่มเพื่อน เพื่อให้ดูว่าเข้ากันได้และถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมกิจกรรมในเพื่อนกลุ่มเดียวกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15 ปี ถึง 18 ปี อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งเป็นวัยที่พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจยังไม่คงที่ จึงถูกชักจูงได้ง่าย มักจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูง และเพื่อนมีอิทธิพลสูง วัยรุ่นช่วงวัยนี้จึงมีปัญหาทางด้านอารมณ์และปัญหาการปรับตัวมากที่สุด ดังนั้น จึงเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ค่อนข้างสูง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพกับข้อมูลเชิงประจักษ์

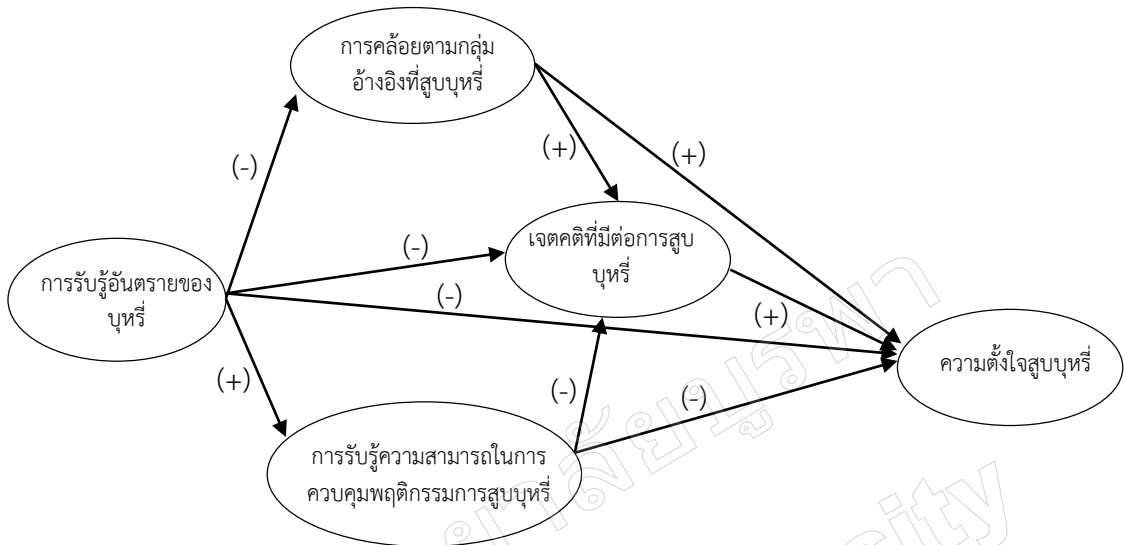
กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโมเดลได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) (Ajzen, 1991) กล่าวว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการชี้นำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) ซึ่งความเชื่อแต่ละด้านจะส่งผลต่อตัวแปรต่าง ๆ คือ บุคคลที่มีความเชื่อว่า ถ้าแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้รับผลทางบวก ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ในทางตรงข้ามหากมีความเชื่อว่า ถ้าทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้รับผลในทางลบ ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น (Attitude toward the behavior) และเมื่อมีเจตคติทางบวกก็จะเกิดเจตนาหรือตั้งใจ (Intention) ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ถ้าบุคคลรับรู้ความที่แสดงพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความสำคัญต่อเขา เขาก็มีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและสูบบุหรี่ตามด้วย ในทำนองเดียวกัน ถ้าบุคคลเชื่อว่า ตนมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมในสภาพการณ์นั้นได้ และสามารถควบคุมพฤติกรรมให้เกิดผลดังตั้งใจ เขาก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น

Gunther, Borzekowski, Liebhart, and Weber (2003) ได้ศึกษาพบว่า สื่อต่อต้านการสูบบุหรี่มีอิทธิพลต่ออัตราการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น คือ สื่อที่ต่อต้านการสูบบุหรี่ส่งผลทางอ้อมผ่านทางเพื่อน เมื่อเพื่อนเกิดการรับรู้ข้อความต่อต้านการสูบบุหรี่ จะส่งผลทำให้วัยรุ่นลดการสูบบุหรี่ลง เช่นเดียวกับ Paek and Gunther (2007) ได้ศึกษาว่าเพื่อนสนิทมีอิทธิพลอย่างไรต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ปรากฏว่า การรับรู้ข้อความต่อต้านการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจสูบบุหรี่โดยผ่านทาง การรับรู้ที่มาจากเพื่อนสนิท นอกจากนี้การรับรู้ข้อความต่อต้านการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการสูบบุหรี่ ส่งผลให้เกิดความตั้งใจสูบบุหรี่ ซึ่งเพื่อนสนิทจะมีอิทธิพลต่อการลดลงของพฤติกรรมสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้อันตรายของบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการ

ควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เจตคติต่อการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่
3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกผ่านเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่
4. การรับรู้อันตรายของบุหรี่ยุทธมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบผ่านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่
5. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่

วิธีดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนแน่ชัด (Infinite population) คือ ไม่สามารถระบุจำนวนได้ครบถ้วนหรือไม่สามารถระบุตำแหน่ง แหล่งที่อยู่ได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยนี้เฉพาะกลุ่มนักเรียนที่สูบบุหรี่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถาบันอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2552

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบอาสาสมัคร (volunteer sampling) จากกลุ่มนักเรียนที่สูบบุหรี่ กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1-3 ในสถาบันอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2552 เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัยคือ นักเรียนที่เคยสูบบุหรี่มาก่อนแต่ปัจจุบันเลิกสูบแล้วไม่เกิน 1 เดือน และนักเรียนที่เคยสูบบุหรี่มาก่อนและปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่ และยินดีเข้าร่วมการวิจัย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การรับรู้อันตรายของบุหรี่จากสื่อต่าง ๆ ตอนที่ 3 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ ตอนที่ 4 เจตคติต่อการสูบบุหรี่ ตอนที่ 5 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และตอนที่ 6 ความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนที่จะแสดงออกมายุ่งใน 1 เดือนข้างหน้า แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .94, .93, .79, .94 และ .96 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่สูบบุหรี่ จากสถาบันอาชีวศึกษา 5 แห่ง ในจังหวัดชลบุรี ในระหว่างวันที่ 11 มกราคม 2553 – 28 กุมภาพันธ์ 2553 ได้รับแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 380 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

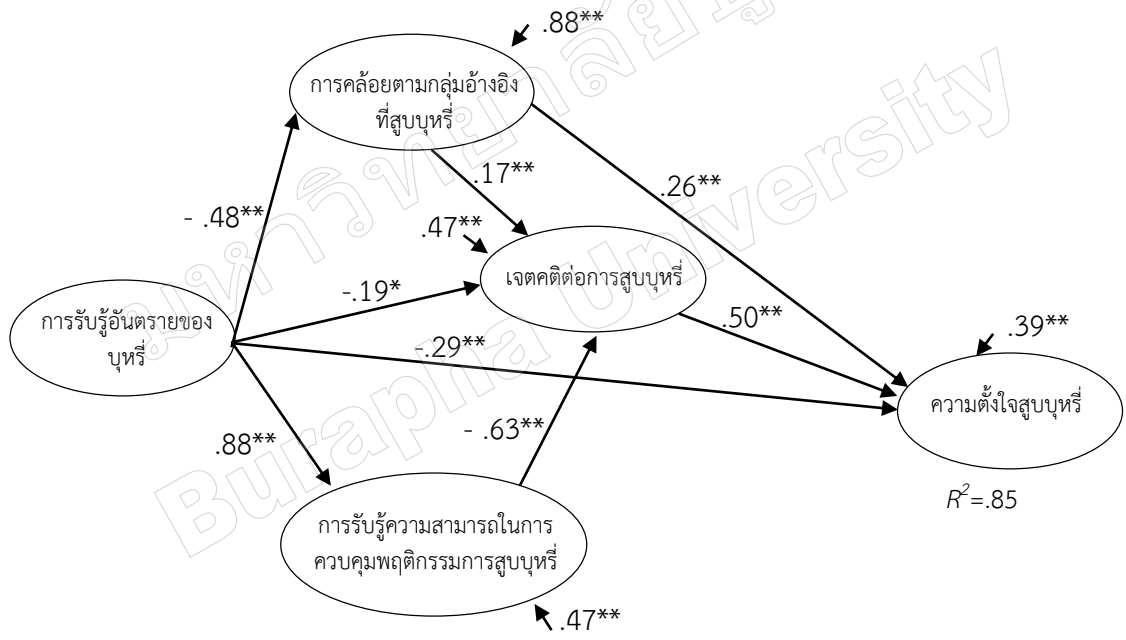
วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง และวิเคราะห์ความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ปรับแก้แล้ว โดยตัดเส้นทางอิทธิพลระหว่างการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่กับความตั้งใจสูบบุหรี่ออกจากโมเดล ปรากฏว่าโมเดลที่ปรับแก้แล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผลการทดสอบค่าสถิติไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 125.93 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 90 โดยมีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .01 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .97 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .93 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .02 ค่าดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .03 กราฟคิวพล็อตมีความชันในแนวเส้นทแยงมุม มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ระหว่าง -2.42 ถึง 2.39 ซึ่งมีค่าสมบูรณ์ต่ำกว่า 2.576 (ค่าวิกฤตของค่ามาตรฐานเมื่อค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .01) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.40 (ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 2.00 ถือว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์) (Mueller, 1996) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีค่าเท่ากับ .85 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดล ได้แก่ การรับรู้อันตรายของบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สามารถร่วมกันอธิบาย ความแปรปรวนของพฤติกรรมความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพได้ ร้อยละ 85

เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปรากฏว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความ

ตั้งใจสูบบุหรี่ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .50 และ .26 ตามลำดับ การรับรู้อันตรายของบุหรืมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.29 และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ ผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีขนาดอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ -.83 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ มีขนาดอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .34 ส่วนการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ มีขนาดอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ -.32 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ปรับแก้ มีประสิทธิภาพในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ดี เนื่องจากเส้นอิทธิพลทุกเส้นทางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 พร้อมทั้งมีค่าดัชนีวัดความกลมกลืนของโมเดลหลายค่าที่บ่งบอกว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงเป็นโมเดลที่เสนอ (Proposed model) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังภาพที่ 2 และตารางที่ 1

หมายเหตุ: * p<.05, **p<.01

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ปรับแก้

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ปรับแก้

ตัวแปรผล	การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่			เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่			การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่			ความตั้งใจสูบบุหรี่		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
การรับรู้อันตรายของบุหรี่	-0.48** (.05)	-	-0.48** (.05)	-0.82** (.05)	-0.63** (.09)	-0.19** (.09)	0.88** (.05)	-	0.88** (.05)	-0.83** (.05)	-0.54** (.07)	-0.29** (.07)
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่	-	-	-	0.17** (.04)	-	0.17** (.04)	-	-	-	0.34** (.04)	0.08** (.02)	0.26** (.04)
เจตคติต่อการสูบบุหรี่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.50** (.08)	-	0.50** (.08)
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่	-	-	-	-0.63** (.09)	-	-0.63** (.09)	-	-	-	-0.32** (.06)	-0.32** (.06)	-

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, ** $p < .01$

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ บุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ และเจตคติต่อการสูบบุหรี่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ ส่วนปัจจัยสนับสนุน คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่

อภิปรายผล

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพขึ้นอยู่กับ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้อันตรายของบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) ที่เสนอไว้ว่า บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดได้ย่อมต้องมีสาเหตุ ๆ ดังกล่าวคือ เจตคติที่มีต่อพฤติกรรมนั้น (Attitude toward Behavior) การคล้อยตามอิทธิพลของคนรอบข้าง (Subjective norm) และการรับรู้หรือเชื่อว่าตนสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ในทิศทางที่เหมาะสม (Perceived behavior control) ปัจจัยทั้ง 3 นี้ ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจหรือเจตนาที่จะแสดงพฤติกรรม และเจตนาดังกล่าวจะ

ผลักดันให้เกิดการแสดงพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Topa and Moriano (2010) ที่ศึกษาโดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) เพื่อทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจสูบบุหรี่ เจตคติส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตั้งใจสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เจตคติต่อการสูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ แสดงว่า ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ เห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องดี เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคม และมีความรู้สึกที่ดีต่อการสูบบุหรี่ นักเรียนจะมีความตั้งใจมากที่จะสูบบุหรี่ ในทางกลับกันหากนักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ มีความคิดเห็นที่ไม่ดีเกี่ยวกับบุหรี่ มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ เห็นว่าการสูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคมเป็นสิ่งที่ไม่ดี นักเรียนจะมีความตั้งใจน้อยที่จะสูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษาของ นรลักษณ์ เอื้อกิจ และคณะ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เจตคติมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ โดยธรรมชาติของวัยรุ่นจะรู้สึกว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องที่ทำหาย น่าตื่นเต้น และสนุกสนาน แม้จะทราบว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อสุขภาพก็ตาม แต่เมื่อวัยรุ่นมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ก็มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น นอกจากนี้การสูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคมก็เป็นความเชื่อผิด ๆ ที่ทำให้วัยรุ่นเริ่มสูบบุหรี่ โดยบางคนต้องสูบบุหรี่เพราะหน้าที่การงานที่ต้องเข้าสังคม งานเลี้ยงสังสรรค์หรืองานเลี้ยงรับรอง โดยมีผู้สูบบุหรี่ในสังคมนั้น ๆ เชิญชวนให้สูบ บางคนจะสูบเฉพาะในงานสังคมนั้น เป็นความเชื่อที่ว่าถ้าไม่สูบก็จะเข้ากลุ่มไม่ได้ และทำธุรกิจไม่สำเร็จ จากสาเหตุดังกล่าวการสร้างเจตคติให้กับนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก หากต้องการป้องกันหรือลดจำนวนนักเรียนที่สูบบุหรี่ให้น้อยลงจำเป็นที่จะต้องสร้างเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ให้กับนักเรียน โดยการให้ความรู้เรื่องอันตรายของบุหรี่ บรรจุเนื้อหาในรายวิชา สุขศึกษา เพื่อให้ทุกคนได้ทราบถึงพิษภัยที่จะเกิดขึ้นจากการสูบบุหรี่ ผนวกคู่ต่อต้านการสูบบุหรี่ในทุกสื่อและประชาสัมพันธ์ให้เห็นบ่อยๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่

การรับรู้อันตรายของบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ แสดงว่าเมื่อนักเรียนได้รับสื่อต่อต้านการสูบบุหรี่ นักเรียนจะเกิดการรับรู้อันตรายของบุหรี่มากขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีความตั้งใจสูบบุหรี่ลดลง โดยแหล่งของสื่อที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักเรียนมากที่สุดคือวิทยุ รองลงมาคือแผ่นโปสเตอร์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน การรับรู้อันตรายของบุหรี่ยังส่งผลทางอ้อมต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนผ่าน 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสูบบุหรี่ โดยการรับรู้อันตรายของบุหรี่ยังส่งผลทางตรงเชิงลบต่อเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่ แสดงว่า ถ้านักเรียนรับรู้อันตรายของบุหรือนักเรียนจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ และนักเรียนจะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่น้อยลงทำให้มีความตั้งใจสูบบุหรี่ลดลง นอกจากนี้การรับรู้อันตรายของบุหรี่ยังส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสูบบุหรี่ แสดงว่า ถ้านักเรียนรับรู้อันตรายของบุหรือนักเรียนจะมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสูบบุหรี่ได้ดี ทำให้ความตั้งใจสูบบุหรี่ลดลง เช่นเดียวกับที่ Gunther and Mundy (1993) เสนอว่า ข้อความเชิงลบ เช่น ข้อความที่ไม่ดีเกี่ยวกับการสูบบุหรี่จะทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีและมีอิทธิพลต่อเจตคติของบุคคลอื่นในเรื่องการสูบบุหรี่ และจากการศึกษาของ Paek and Gunther (2007) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สื่อกลางการต่อต้านการสูบบุหรี่มีผลทั้งต่อคนที่เคยและคนที่ไม่เคยสูบบุหรี่ โดยการรับรู้ข้อความต่อต้านการสูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจสูบบุหรี่โดยผ่านทาง การรับรู้ที่มาจากเพื่อนสนิท และเจตคติต่อการสูบบุหรี่ นอกจากนี้การรับรู้ข้อความต่อต้านการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการสูบบุหรี่ส่งผลต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ ซึ่งเพื่อนที่สนิทจะมีอิทธิพลต่อการลดลงของพฤติกรรมสูบบุหรี่ของวัยรุ่น นอกจากนี้จากการศึกษาของ Gunther et al. (2003) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า

การเปิดรับข้อความต่อต้านบุหรี่ยังจากสื่อ ส่งผลให้เกิดการรับรู้ข้อความต่อต้านการสูบบุหรี่ผ่านทางเพื่อนและส่งผลทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ จะเห็นได้ว่าสื่อโฆษณาต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ล้วนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนอย่างมาก สามารถก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะเชื่อและนิยมชมชอบในผลิตภัณฑ์ที่โฆษณา ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายห้ามการโฆษณาบุหรี่ แต่บางประเทศที่ไม่มีกฎหมายห้ามก็มีการโฆษณาทุกรูปแบบ ซึ่งเผยแพร่ไปทั่วโลกตามการสื่อสารไร้พรมแดน ในปัจจุบันเยาวชนสามารถรับรู้สื่อโฆษณาบุหรี่ของต่างประเทศได้ทั้งทางหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ ทางวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้ กลยุทธ์ในการโฆษณาแฝงของอุตสาหกรรมบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงกฎหมายก็มามาก โดยใช้สัญลักษณ์ตราบุหรี่เป็นสินค้า เช่น ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า เครื่องหนัง เครื่องเรือน ของใช้ต่าง ๆ และบริษัทท่องเที่ยว การสนับสนุนต่าง ๆ ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น การจัดแสดงดนตรี การจัดแข่งรถให้วัยรุ่น การแสดงแบบเสื้อให้กลุ่มสตรี และการแจกสมุดหรือหนังสือที่มีตราบุหรี่ให้แก่เด็กเล็ก ในต่างประเทศยังมีการโฆษณาแฝงทางภาพยนตร์ โดยให้ดาราคือเป็นที่ชื่นชอบสูบบุหรี่และแสดงให้เห็นสัญลักษณ์ของบุหรี่ยี่ห้อด้วย การโฆษณาทุกรูปแบบจะเน้นที่ความโก้เก๋ ทันสมัย และเร้าใจ ซึ่งส่งผลอย่างมากในการส่งเสริมให้สูบบุหรี่ เยาวชนจึงมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ยี่ห้อที่มีการโฆษณาบ่อย ๆ ดังนั้นหากต้องการป้องกันไม่ให้เยาวชนสูบบุหรี่ สื่อโฆษณาต่าง ๆ จะต้องนำเสนออันตรายจากการสูบบุหรี่อย่างจริงจัง

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ แสดงว่า เมื่อนักเรียนอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่สูบบุหรี่ทั้งผู้ปกครอง เพื่อนสนิท พี่น้อง คนรัก ครูอาจารย์และนักแสดง นักเรียนจะรู้สึกคล้อยตามทำให้มีความตั้งใจสูบบุหรี่ตามบุคคลเหล่านั้น นอกจากนี้การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สูบบุหรี่มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อความตั้งใจสูบบุหรี่โดยผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ แสดงว่า เมื่อนักเรียนอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่สูบบุหรี่จะทำให้ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ และทำให้นักเรียนมีความตั้งใจสูบบุหรี่ตามบุคคลนั้น ในทางตรงข้ามหากนักเรียนอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่นักเรียนก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ ทำให้นักเรียนไม่สูบบุหรี่ จะเห็นได้ว่านักเรียนที่สูบบุหรี่เริ่มสูบบุหรี่เพราะเพื่อนชวน บางคนมีเจตคติว่า ถ้าไม่สูบบุหรี่จะเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพื่อนจะไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม และหลายคนไม่กล้าเลิกสูบบุหรี่ เพราะกลัวเพื่อนจะล้อเลียนและไม่ให้เข้ากลุ่ม การตามอย่างคนในบ้าน เมื่อมีคนในบ้านไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา หรือญาติพี่น้อง ซึ่งอยู่บ้านเดียวกันสูบบุหรี่ หลายคนจะสูบบุหรี่ เพราะเห็นการสูบบ้านมาแต่เด็กจึงคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา หรือนักเรียนหลายคนจะตามอย่างญาติพี่น้อง อยากลองสูบบ้าง และคิดว่าเป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่ เป็นชาย ถ้าบิดามารดาสูบบุหรี่ จะทำให้ลูกมีแนวโน้มในการสูบบุหรี่สูงถึง 3 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรวรรณ สร้อยทอง (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีบิดามารดาสูบบุหรี่ มีโอกาสสูบบุหรี่มากเป็น 3.2 เท่าของกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีบุคคลใกล้ชิดสูบบุหรี่ เช่นเดียวกับการศึกษาของ จันทนา จันทระไพจิตร (2541) ได้ศึกษาเหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเหตุผลในการสูบบุหรี่ เพราะเพื่อนชวนให้สูบบ เพื่อเข้าสังคมกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ และต้องการการยอมรับจากเพื่อน

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ส่งผลทางอ้อมเชิงลบผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ คือ เมื่อนักเรียนเกิดการรับรู้อันตรายของบุหรี่ยังนักเรียนจะสามารถควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้ดี ทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ส่งผลให้ความตั้งใจสูบบุหรี่ลดลง ซึ่งผลการวิจัยนี้มีทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจสูบบุหรี่แต่จะมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นรลักษณ์ เอื้อกิจ และคณะ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองไม่สามารถเป็นตัวทำนายความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ได้โดยตรง การที่นักเรียนจะมีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการ

สับสนหรือเพียงได้นั้นวัดได้จากการเห็นคุณค่าในตัวเอง และความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอก ถ้านักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำและมีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมาก จึงส่งผลให้เกิดเจตคติต่อการสับสนหรือ หากนักเรียนได้รับการชักจูงให้สับสนหรือที่นักเรียนก็จะมีแนวโน้มที่จะสับสนหรือได้ง่าย ในทางตรงข้ามถ้านักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองสูงและมีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนน้อย หากนักเรียนได้รับการชักจูงให้สับสนหรือที่นักเรียนจะมีแนวโน้มที่จะไม่คล้อยตามการสับสนหรือ สอดคล้องกับการศึกษาของ อภินันท์ ปญญาภาพ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสับสนหรือของนักศึกษาชายในสถานศึกษา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อในความสามารถของตนเองและแรงสนับสนุนทางสังคม สามารถรวมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันการสับสนหรือของนักศึกษาชายได้ ร้อยละ 68.9

โดยสรุป ความตั้งใจสับสนหรือของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยทางตรง 3 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้อันตรายของบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สับสนหรือ และเจตคติต่อการสับสนหรือ โดยถ้านักเรียนรับรู้อันตรายของบุหรี่มากจะมีความตั้งใจสับสนหรือน้อยลง ถ้านักเรียนมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สับสนหรือน้อยจะทำให้มีความตั้งใจสับสนหรือน้อยลง และถ้านักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสับสนหรือจะทำให้มีความตั้งใจสับสนหรือน้อยลง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นสาเหตุทำให้นักเรียนมีความตั้งใจสับสนหรือ คือการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสับสนหรือ มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านเจตคติต่อการสับสนหรือ โดยถ้านักเรียนมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสับสนหรือของตนได้ดี จะทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการสับสนหรือทำให้มีความตั้งใจสับสนหรือน้อยลง เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การรับรู้อันตรายของบุหรี่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่สับสนหรือ เจตคติต่อการสับสนหรือ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการสับสนหรือ ดังนั้นถ้านักเรียนมีแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองสูง พร้อมทั้งใช้สื่อรณรงค์ต่อต้านการสับสนหรืออย่างหลากหลายและพบเห็นได้บ่อย ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการสับสนหรือ ส่งผลให้มีความตั้งใจสับสนหรือน้อยลงและสามารถลดพฤติกรรมการสับสนหรือของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีมาตรการให้นักเรียนปฏิบัติตามนโยบายเกี่ยวกับการต่อต้านหรือไม่สับสนหรืออย่างเคร่งครัด และมีมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง
2. ผู้ปกครอง ญาติสนิท เพื่อน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรมีจิตสำนึกที่ดีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่สับสนหรือและคอยให้คำแนะนำตักเตือนนักเรียนถึงความไม่เหมาะสมของการสับสนหรือ
3. รัฐควรมีนโยบายพร้อมทั้งสนับสนุนสื่อต่าง ๆ ให้มีการรณรงค์ต่อต้านการสับสนหรืออย่างต่อเนื่อง และโฆษณาให้สามารถพบเห็นได้บ่อย ๆ เพื่อให้ทุกคนได้รับรู้อันตรายที่เกิดจากการสับสนหรือ และเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการสับสนหรือ
4. สถาบันครอบครัวและสถานศึกษาควรร่วมมือกันส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณในการคิดตัดสินใจเลือกทำสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยการสอนให้รู้จักการใช้ทักษะชีวิตและส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเอง เพราะทักษะชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการจัดการกับชีวิตของตนเองกับปัญหาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนี้ นักเรียนจะได้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้องตลอดถึงการรู้จักเลือกคบเพื่อนด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อไป

1. ควรนำโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจสับสนหรือไปศึกษากับนักเรียนในโรงเรียนเอกชนหรือนักเรียนในชั้นมัธยมตอนปลายของรัฐ เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลข้ามกลุ่ม (Cross validation) ในนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกันเพื่อดูความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลที่พัฒนาขึ้น
2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การรับรู้อันตรายของบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจสับสนหรือ จึงควรศึกษาถึงเทคนิคหรือวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงอันตรายของบุหรี่ เพื่อเป็นแนวทางลดพฤติกรรมการสับสนหรือของนักเรียน

3. ควรสร้างกิจกรรมการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องและติดตามผลระยะยาวในกลุ่มนักเรียนในการลดความตั้งใจสูบบุหรี่ เพื่อลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เกศสุดา หอมสุวรรณ. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยม ทศนคติ และการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นในการรณรงค์เพื่อ
การไม่สูบบุหรี่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาการเสพติด, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จันทนา จันทรไพจิตร. (2541). เหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นรลักษณ์ เอื้อกิจ, รุ่งนภา ภาณิตรัตน์ และ ธวัชชัย วรพงศธร. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น
ไทยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิรักษ์ ปญญาอนุภาพ. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายในสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน, บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจฉราวรรณ สร้อยทอง. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการระบาด, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior*. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Carter, O., Donovan, R., Weller, N., & Jalleh, G. (2007). Impact of Smoking Images in Magazines on
the Smoking Attitudes and Intentions of Youth: An Experimental Investigation, *Tobacco Control*, 16(6), 368-72.
- Chassin, L., Presson, C., Sherman, S. J., & Edwards, D. (1990). The natural history of cigarette
smoking: Predicting young adult smoking outcomes from adolescent smoking patterns. *Health Psychology*, 9, 701-716.
- Gunther, A. C., & Mundy, P. (1993). Biased optimism and the third-person effect. *Journalism Quarterly*, 70(1), 58-67.
- Gunther, A. C., Borzekowski, D. L. G., Liebhart, J., L., & Weber, K. I (2003). Presumed Influence: How
Mass Media Indirectly Affect Adolescent Smoking. *Paper presented at the 2003 Annual Conference of the International Communication Association, San Diego, CA.*
- Paek, H. J., & Gunther, A. C. (2007). How Peer Proximity Moderates Indirect Media Influence on
Adolescent Smoking. *Communication Research*, 34, 407-432.
- Kawabata, T., Cross, D., Nishioka, N., & Shimai, S. (1999). *Relationship between self-esteem and smoking behaviour among Japanese early adolescents*. Initial results from a three-year study. *Journal of School Health*.

- Mueller, R. O. (1996). *Confirmatory factor analysis*. In Basic principles of structural equation modeling: An introduction to LISREL and EQS. New York : Springer-Verlag.
- Topa, G., & Moriano, J. A. (2010). Theory of planned behavior and smoking: Meta-analysis and SEM model. *Substance Abuse and Rehabilitation*, 2010(1), 23-33.
- Vartiainen, L., Zhang, W., Wang, Q., & Zhao, E. (2000). Psychosocial predictors of smoking among secondary school students in Henan. China, *Health and Education Research*, 8, 415-422.
- WHO. (1998). Guidelines for controlling and monitoring the tobacco epidemic. Geneva.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University